

אין בין המודר פרק רביעי נדרים

ושעית. עור לאכול עליו: **זלא מלה וזלא רצב**. דמלפת זהו: **רצב** שומן: **דלא זיבא ביה**. מי שיש בו דעת כמי שיש בו הכל שאינו נחסר כלום: **דא קני מה חסר**. מי שקנה דעת אינו חסר כלום: **חוזר לימי עלומיו**. דנעשה כתינוק שלא טעם טעם חטא:

מטהר באשבורן ואין מטהר בזוחלין אלא עד המקום שהיה יכול להלך ממחילתו. והיינו נמי דמן צפרק^א ראשון דמקואות מעיין שהוא מושך כדל רצה עליו מים והמשיכו הרי הוא כמות שהיה היה עומד ורצה עליו והמשיכו זה למקוה לטהר באשבורן ולמעין להטביל זו בכל שהוא וה"פ מעיין שהיה מושך מעט מעט כגל זה שהוא שרץ קטן מרובה הרגלים והמשיכו עכשיו בשטף אבל אינו נמשך אלא באותו מקום שהיה מהלך זו ממחילתו הרי הוא כמות שהיה וספיא קמני דאם היה עומד כלומר שלא היה נמשך כלל ורצה עליו והמשיכו שני דינין יש בו דבמקום שלא היה מהלך ממחילתו שזה למקוה שרץ אשבורן וה"ה שאין מטבילין זו בכל שהוא ובמקום שהיה עומד ממחילתו שזה למעין להטביל זו בכל שהוא ומינה שהוא מטהר בזוחלין. נמצא לפי דעת זה שאפי' בזמן גשמים שהנהרות רבים אדם טובל בנהרות שאינן מכזיזן באותן מקומות שהן נמשכין והולכין אפי' ציומי תשרי אבל באותן מקומות שנמשכין ומתרחבים יותר מהגשמים כל היכא דאיכא למימש שרצו הנוטפין על הזוחלין אין טובלין בהם אבל היכא שרצו זוחלין על הנוטפין אפי' באותן מקומות שלא היה הולך שם ממחילתו טובלין זו והיינו שהיא דר"א^א צר לזוק שהעיד על הזוחלין שרצו על הנוטפין שבה"מ ומטהרין בזוחלין וזכאי אפי' במקום שנתרבה קאמר דאי באותו מקום בלד שהיה מהלך ממחילתו מאי אסדמי פשיטא דהיינו מוסק אדמתין ששים או שלשה טיפי מים יפסלו פרת מלטבול זו אלא ודאי כדאמרן והו דעת הר"צ^א ז"ל: אבל דעת הרמב"ם ז"ל דני קמני בכל הני דאפי' שרצו עליו ונוטפין דינו כמעיין דוקא כשרצו המים בגומת המעיין עצמו ששם הוא חשיבות מימיו ומצטלים כל המים הנאים עליהם אבל רצה במקום משך הנהר למטה כל שרצו נוטפין על הזוחלין נפסל כולו ולפי זה אחיא מימרא דשמואל כפשטה דאין המים מטהרין בזוחלין אפילו בצמלע הנחר במקום שהיה מהלך זו בתחלה אלא פרת ציומי תשרי בלד וכפי מה שפירש למעלה. ולפי זה הא דמפליג בתוספתא דין נמרחב ללא נמרחב ג"ל דלרביה בגומת המעיין קאי דאפי' הכי כל

(א) פירושו מלאה בפרש"י עיובין ה. ד"ה והאמר. (ב) עיובין י. מא. סו: עג. פט: מסת ד. נדה לט. סג: ג. ז"ל עקרבא ויכא ע"י ויבילקוט. (ד) גבלשת א. ה. גבלשת יב. (ו) פסאדרין ט: ג. ז"ל חמישי מ"ג. (ח) נמקואות פ"ה מ"ה. (ט) נמקואות לע"ב. (י) לפי שם סיוטא.

תורה אור השלם

1. ועבדת את אביך אשר ישלחנו יי בך ברעב ובצמא ובערים ויבחר כל יתן על פרך על צאריך עד השמידו אחק: דברים חז מח 2. הטלה לכל עובי הרפא לכל החלואי: תהלים קג 3. רשפ בשרו מנער ישוב לימי עלוי: איוב לג כה 4. יי יעבדו על ערש דיי כל משקבו הפכת בחליו: תהלים מא ד 5. הן גרשת אתי היום מעל פני האדמה ומקנין אשתר וייתיני נע ונד פארץ וקה כל מצאי ידוני: בראשית ד יד 6. למשפטין עמדו היום בי הכל עבדי: תהלים קט צא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה למשפטין עמדו היום כי הכל עבדין:

הגהות הגר"א

[א] נמי קש"א לניח ולאשתא לל"י וישי בפירוש הראש"ם:

מוסף רש"י

נקטינן. מסורת מחלוקתו מנהג מרומי (שד"ח) א. אמר רב יוסף לא שמיע לי דא שבעתא. רב יוסף טלה ושכח תלמודו והיה אבי תלמודו מוכחו (שד"ח) א. עג. סבות ד. ובע"ז נדה ט: שחלצתו חמה. שלפמו, ניטלה מנופי חמה. הא השולי הקדמו. מלחמ לטון (השע"ה) חלן מסה (ברכות ד:).

תוספות

שפ"ה. עור מושך שאוכלין עליו ונוטפין אומן עובי דרכים עמם: דרא ביה. שיש בו דעה: דא לא קני. דעה מה קני: הבורח לכל עובי הרופא לכל מחלואי: חוזר לימי עלוי. דנראה הטלה כשמתפא יומר מפני שחלה: תליסר אפי' הלבנת. י"ג פיס על הלות משה: אהה עשית את חייא. כלומר למדת לו: למשפטין. כלומר כשעמדו בריותין להטבילי. כל עבדים להביא עליהם מה שאינן גברא רבה. אדם גדול: גידרנא וזבא. פד קמו: קמו טיטא נקטיה בכל קמא (דף ח:). אקרוקתא. לפדע: שחלצתו חמה. שחוק חממותו ועדיין הוא חולה:

פירוש הרא"ש

שפ"ה. עור לטן עליו: דרא קני. דעה: שמשבח לבורי. עלומיו קא דרש שטעל ממו למודו: תליסר אפי' הלבנת. צ"ג פיס היה שנה הלכות: אהה עשית לחייא. כל המלמד חצרו חורה [פסאדרין ט: ז"ל] כאלו עשאו דמני ועו הנפש אשר עש בחן: ההוא גברא גבוה. אדם גדול וגבוה: רביי כחלמיה: אקרוקתא. לפדע: שחלצתו חמה: דייבורא קשיא לעינא. וכן נמי למחות הראש שטעע אדם להס: פירוקתא. שלח:

ושמיח יבחוטר כל א"ר אמי אמר רב בלא נר ובלא שלחן רב חסדא אמר בלא אשה רב ששת אמר בלא שמש רב נחמן אמר בלא דעה תנא בלא מלח ובלא רבב אמר אביי^א נקטינן אין עני אלא בדעה במערבא אמרי דרא ביה כולא ביה דלא דא ביה מה ביה דא קני מה חסר דא לא קני מה קני אמר ר' אלכסנדר א"ר חייא בר אבא אין החולה עומד מחליו עד שמוחלין לו על כל עונותיו שנאמר^ב הסולח לכל עונותיו הרופא לכל תחלואי רב המנונא אמר חוזר לימי עלומיו שנאמר^ג רופפש בשרו מנוער ישוב לימי עלומיו^ד כל משכבו בחליו אמר רב יוסף לומר דמשכב למודו רב יוסף חלש איעקר ליה למודיה אהדריה אביי קמיה היינו דבכל דוכתא אמרינן^ה אמר רב יוסף לא שמיע לי דא שבעתא א"ל אביי את אמריתיה ניהלן ומהא מתניתא אמריתיה ניהלן כי הוה גמיר ר' תלת עשרי אפי' הילכתא אגמריה לרבי חייא שבעה מנהון לוסף חלש רבי אהדר ר' חייא קמיה הנהו שבעה אפי' דאגמרי^ו שיאת אודו הוה ההוא קצרא ואתא ואהדר יתהון קמי רבי כד הוה חזי ליה רבי להווא קצרא א"ל רבי אתה עשית אותי ואת חייא א"ד הכי קא"ל אתה עשית את חייא וחייא עשה אותי וא"ר אלכסנדר א"ר חייא בר אבא גדול נם שבעתא לחולה יותר מן הנם שבעתא להנניה מישאל ועזריה של חנניה מישאל ועזריה איש של הדיוט והכל יבולים לכבותה וזו של חולה של שמים היא וזי יכול לכבותה וא"ר אלכסנדר א"ר חייא בר אבא אמר ר' יוסף לא אדם הכל מושלים בו שנא'^ז והיה כל מוצאי יהרנני רב אמר מן הדין קרא למושפטין עמדו היום כי הכל עבדין רבה בר שילא אמרו ליה שכיב גברא גבוה הוה רכיב גירדנא זוטרא מטא תיתורא איסתויט שדייה וקא שכיב קרי על נפשיה למשפטין עמדו היום שמואל חוייה להווא (קרוקתא דעקרבא) יתיבא על אקרוקתא ועברה גהרא טרקא גברא ומיית קרי עליה למשפטין עמדו היום אמר שמואל אין מבקרין את החולה אלא למי שחלצתו חמה לאפוקי מאי לאפוקי הא דתניא ר' יוסי בן פרטא אומר משום ר' אליעזר אין מבקרין לא חולי מעיים ולא חולי העין ולא מחושי הראש בשלמא חולי מעיים משום כיסופא אלא חולי העין ומחושי הראש מ"ט משום דרב יהודה דאמר רב יהודה דיבורא קשיא לעינא [א] ומעלי לאישתא אמר רבא האי אישתא אי לאו דפרוונקא דמלאכא דמותא מעלי בחיורא

שרצו נוטפין אינו מטהר אלא במקום שהיה מהלך ממחילתו אבל במקום שנתרחב אינו מטהר אלא באשבורן. והע"ג דאיכא למימר איפכא דלרביה בהמשך הנהר קאי לכל ריבה בגומת המעיין אפי' נמרחב כשר מינקט לחומר עדיף ועוד דמשמע דתוספתא אגומא דמנתי קיימא. מיהו סדודתא דרבי אלעזר בר לזוק אפי' לפי שיטה זו ודאי משמע דאפי' במקום שנתרחב הנהר קאי דכל שרצו זוחלין כשר דליכא למימר דלרביה במקום משך הנהר קאי ואשמעינן רבותא שאפי' שלא ריבה במקום גומת המעיין אלא במקום שנמשכו מימיו כשר דלכתי פשיטא וכי ג' טיפי מים יפסלו פרת: תנן במס' מקואות (פ"ה מ"ה) הנוטפין שעשאן זוחלין כלומר שהמשיכן סומך אפי' מקל ואפי' קנה ואפי' ז' ואפי' זכה כלומר גודר בפניהם בלאו והו להו באשבורן ומטהרין ר' יוסי אומר אין מחללין בדבר המקבל טומאה כלומר אין עושין זו גדר וק"ל כ"ר יוסי ותנן נמי (סס מ"ד) שהימים מטהרין בזוחלין ותנן נמי (פרה פ"ח מ"ט ומקואות פ"ה מ"ח) המים המוכיזן פסוליני למי חטאת וכשרין לטבילה ומטהרין בזוחלין ואלו הם המים המוכיזים המלוחין והפוסרין: ושעית. עור לאכול עליו: וזלא רצב. שמן: דלא קני דעה מה קנה. מה יועיל לו כל מה שיקנה: חוזר לימי עלומיו. אחר שחלה ומתרחב מתחוק טעמו להיות יותר צריח ממנה שהיה קודם חליו: שנאמר רופשא נטריקון רטוב ופסל: לומר דמשכב למודו. ימי עלומיו קדשיה מעיין העלמה: אייקר ליה לימודיה. הכביד עליו למודו ששכחו: פלס עשרי אפי' צ"ג פיס: כובס: למשפטין עמדו היום כי הכל עבדין. כיון שלמשפטין עמדו שהגיע קלס למות הכל עבדין לקיים את דבר המשפט: שכיב ההוא גברא גבוה. אדם שהיה גבוה כלומר ארוך: רכיב גירדנא וזוטרא. רוכב פדרה קטנה: סיוטא. גשר: איסופוי. אחותה רוח שטות לאותה פדרה והשליכתה בנהר. איסתויט מלשון סטיא רוח של גשעון וכדאמר בעלמא סיוטא הוא דנקטיה [ב] ק"ל: אקרוקתא. לפדע: שחלצתו חמה כדאם המודיין ש"י כלי זין שעליו נקרא חלון: לאפוקי הא דתניא. דסבירא ליה לשמואל כי הך ברייתא דאין מבקרין להנך דקא מני ודשמואל נמי לאפוקי הני: משום כיסופא. דומינן שררין לנקיבו ומכסיף: דפרוונקא. שליח שעל ידו ממזים: בחיורא לדיקלא. הולין שסביב הדקל ששומרים אותו מבהמות וחיות: פרייקא. מרקחת מועיל וקורין לו תרייקא: חושלא דשערי. שעורים קלופים: דיש נפיא. בתחלת הרקדת הנפה: צורדס. מיצה אחת כשתי מיצות צור דס. והוא חולי שמקלה דס מלמטה: אין מבקרין אותו. משום דומינן דלרין לנקיבו ומנערי ליה: ואין מוסיפין שמו. לומר פלוגי חולה חולי צורדס ללא לטון נקיה הוא: רפואת